

Türkiye’de 2021-2025 Dönemi için İşsizlik Histerisinin Sınanması

Testing Unemployment Hysteria in Türkiye for the Period 2021-2025

ÖZET

İşsizlik histerisi kavramı, işsizliğe gelen geçici şokların uzun süreli ve/veya kalıcı etkilere sahip olabileceğini öne sürerek, işsizliğin doğal olarak uzun dönemde dengeye geldiğine yönelik geleneksel varsayıma karşı çıkmaktadır.

Bu çalışmada, Ocak 2021’den Mart 2025’e kadar aylık veriler kullanılarak Türkiye’de işsizlik histerisinin varlığı araştırılmaktadır. Bu hipotezi test etmek için, genel işsizlik oranı serisine Augmented Dickey-Fuller (ADF) ve Phillips-Perron (PP) birim kök testleri uygulanmıştır.

Ampirik bulgular, serinin bir birim kök içerdiğini yani Türkiye’de işsizliğin durağan olmayan bir süreci izlediğini göstermektedir. Dolayısıyla işsizlik oranlarındaki geçmiş şokların kalıcı etkilere sahip olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar Türkiye açısından ilgili dönemde histeri hipotezini desteklemekte ve yapısal işsizliğin Türkiye’nin işgücü piyasasında önemli bir sorun olabileceğine işaret etmektedir. İşsizliğin devamlılığı, uzun dönemli işsizlik sorununu ele almak için yapısal reformlara ve aktif işgücü piyasası politikalarına olan ihtiyacı vurgulayan kritik politika çıkarımlarına sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik histerisi, Birim kök testi, Yapısal işsizlik

ABSTRACT

The concept of unemployment hysteresis oppose to the traditional assumption that unemployment naturally returns to equilibrium in the long run by suggesting that temporary shocks to unemployment can have long-term and/or permanent effects.

This study investigates the existence of unemployment hysteresis in Türkiye using monthly data from January 2021 to March 2025. To test this hypothesis, Augmented Dickey-Fuller (ADF) and Phillips-Perron (PP) unit root tests were applied to the general unemployment rate series.

The empirical findings show that the series contains a unit root. This means that unemployment in Türkiye follows a non-stationary process. Therefore, it is seen that past shocks in unemployment rates have permanent effects.

These results support the hysteresis hypothesis for Türkiye in the relevant period and indicate that structural unemployment may be a significant problem in Türkiye’s labor market. The persistence of unemployment has critical policy implications that emphasize the need for structural reforms and active labor market policies to address the long-term unemployment problem.

Keywords: Unemployment hysteresis, Unit root test, Structural unemployment

GİRİŞ

İşsizliğin dinamikleri, özellikle işsizlik oranlarının zamanla doğal olarak sabitlenip sabitlenmediği veya ekonomik krizlerden sonra yüksek kalıp kalmadığı sorusu olmak üzere, uzun zamandır emek piyasasına konu çalışmaların merkezinde yer almıştır. Geleneksel modeller genellikle işgücü piyasalarının kısa dönemli bozulmalardan sonra istikrarlı bir dengeye geri döndüğünü varsayar. Ancak alternatif görüşler, durgunluklar, politika değişiklikleri veya teknolojik değişimler gibi olumsuz şokların kalıcı etkilere sahip olabileceğini ve sürekli olarak yüksek işsizlik seviyelerine yol açabileceğini öne sürmektedir.

İşsizlik histerisi olarak adlandırılan bu kavram, geçici düşüşlerin işgücü piyasalarında uzun dönemli izler bırakabileceğine işaret etmektedir. Bireyler işsiz kaldıkça; beceri bozulması, motivasyon kaybı veya işveren algısının azalması nedeniyle işe yeniden girmelerinin zorlaştığını öne sürmektedir. Bu uzun dönemli etkiler, ücret belirleme mekanizmaları, istihdam koruma politikaları ve içeridekiler-dışarıdakiler dinamikleri dâhil olmak üzere işgücü piyasasının yapısal ve kurumsal özellikleri tarafından tetiklenebilir.

Son yıllarda, birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri krizlerden sonra tam toparlanma kavramına fırsat vermeyen işgücü piyasası eğilimleri yaşamıştır. Bu gelişmeler iktisatçıları işsizliğin durağan olmayan özellikler gösterip göstermediğini araştırmaya yöneltmiştir.

Seyit Taha Ketenci¹

How to Cite This Article

Ketenci, S. T. (2025). “Türkiye’de 2021-2025 Dönemi için İşsizlik Histerisinin Sınanması”
International Social Sciences
Studies Journal, (e-ISSN:2587-
1587) Vol:11, Issue:6; pp:1147-
1154. DOI:
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15756042>

Arrival: 30 May 2025

Published: 27 June 2025

Social Sciences Studies Journal is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Konya, Türkiye ORCID: 0000-0003-1230-5795

Bu çalışmada, hem küresel hem de yerel ekonomik dalgalanmaların yaşandığı bir zaman dilimi olan Ocak 2021'den Mart 2025'e kadar olan dönemde Türkiye işgücü piyasasını incelenmektedir. Çalışma literatüre analiz edilen dönem çerçevesinde katkı sağlamaktadır.

TEORİK ÇERÇEVE

İşsizlik histerisi, ekonomideki geçici şokların doğal işsizlik oranında kalıcı artışlara neden olduğunu ifade etmektedir. Klasik ekonomi teorileri işgücü piyasasında meydana gelen bozulmalardan sonra uzun dönemli bir denge işsizlik oranına döneceğini öngörmektedir. Histeri ise yüksek işsizliğin yerleşik hale gelebileceğini ve bunun uzun dönemde sosyal ve ekonomik maliyetlere yol açabileceğini öne sürmektedir. Özellikle 1980'lerden bu yana birçok gelişmiş ekonomide işsizliğin kalıcılığı, işsizlik histerisinin etkileri üzerine kapsamlı araştırmalara yol açmıştır. Politika yapıcılar, genellikle durgunluk veya yapısal değişiklikler nedeniyle oluşan uzun süreli yüksek işsizlik dönemlerinin işçilerin ve firmaların davranışlarını değiştirebileceğinden ve bunun sonucunda daha yüksek sabit durum işsizlik seviyelerine yol açabileceğinden endişe duymaktadır (Blanchard & Summers, 1986). Bu dinamikleri anlamak, işsizliğin sosyal sonuçlarını hafifletmek ve işgücü piyasasının toparlanmasını teşvik etmek için etkili ekonomik politikalar tasarlamak için önemlidir.

Histeri teorisi geliştirilmeden önce, işsizliğin nedenleri genel olarak doğal oran hipotezi ile açıklanmaktaydı. Friedman (1968) ve (Phelps, 1967) tarafından öne sürülen bu teori işgücü piyasasının yapısal özellikleri aracılığıyla belirlenen doğal bir oran etrafında dalgalandığını varsaymaktadır. Bu görüşe göre, talep dalgalanmaları gibi geçici şoklar doğal orandan sapmalara neden olabilir. Ancak bu şokların ekonomide kalıcı etkiler olmaksızın zamanla doğal orana dönmesi beklenir.

Her iki teorinin ampirik geçerliliği için uygun prosedür, işsizlik oranlarında bir birim kökünün varlığını araştırmaktır. Bu bağlamda, işsizlikte bir birim kökünün varlığı, bu serinin bir şoka maruz kaldıktan sonra denge seviyesine geri dönmediğini gösterecektir. Bu nedenle, tüm şoklar işsizlik oranı üzerinde kalıcı bir etki bırakır. Şokların bu kalıcı etkisi, literatürde araştırılan birden fazla kanaldan kaynaklanabilir. Bu kapsamda (Blanchard & Summers, 1986) işsizlik histerisini; fiziki sermaye, beşeri sermaye ve içerdeki-dışardakiler yaklaşımları olmak üzere üç farklı yaklaşımla açıklamışlardır. Fiziki sermaye görüşüne göre; gerçekleşen bir şok sonucunda meydana gelen düşük istihdam seviyesinden dolayı sermaye stokunun azalması durumu ortaya çıkacaktır. Sermaye stokunda meydana gelen düşüşler ise işgücü talebinde düşüşlere neden olacaktır. Bu şekilde ortaya çıkan bir işsizlik uzun bir süre devam edeceği için işsizlik histerisinin oluşmasına yol açacaktır. İşsizlik histerisi görüşlerinden ikincisi olan beşeri sermaye görüşüne göre; işsizlik süresinin uzaması sonucunda bireylerin becerilerinde, yeteneklerinde ve bilgilerinde gerileme olmakta ve bu gerilemeden dolayı iş bulma fırsatları düşmekte, bu durum da emek talebinde azalmayı beraberinde getirmektedir. Emek talebinde meydana gelen azalma ise işsizliğin devam etmesinin uzamasına neden olmaktadır (Şak, 2021). İşsizlik histerisi görüşlerinden üçüncüsü olan içerdeki-dışardakiler yaklaşımına göre; ücretlerin belirlenmesinde dışardakiler diye nitelendirilen çalışmayanların bir etkisi bulunmamaktayken, içerdeki diye nitelendirilen çalışanların ücretlerin belirlenmesinde etkisi bulunmaktadır. Bu doğrultuda ücretlerin belirlenmesinde içerdeki ve firmalar arasındaki süreç etkili olmaktadır. Ekonomide meydana gelen bir şok durumunda ücretlerin belirlenmesinde etkin taraf olan içerdeki, mevcut işlerin devam etmesini sağlayacak şekilde bir ücret seviyesinin belirlenmesini sağlayarak ücretlerin düşmeyeceği bir ekonomik ortam yaratmaktadırlar. Bu durum, dışardakilerin işe girme ihtimallerini zorlaştırarak uzun süre işsizlik oranlarında azalma meydana gelmemesi ile neticelenmektedir (Saraç, 2014).

Ekonominin sendikalaşma derecesine dayanmayan diğer benzer argümanlar da öne sürülmüştür. Örneğin Pissarides (1992), işsizlerin becerilerinin ve insan sermayesinin değer kaybetmesinin bir sonucu olarak histerinin nasıl ortaya çıkabileceğini gösterir; bu da beklenen karlılığı ve dolayısıyla piyasaya gelen iş açığı sayısını azaltır. Sessions (1994), işsizliğin "damga" etkisi taşıdığı bir modele dayanarak histerinin varlığını açıklar. Uzun süreli yüksek işsizlik, işsiz olmanın ilişkili damga etkisini azaltır; bu da verimlilik ücretinde kalıcı bir artışa ve istihdamda bir azalmaya yol açar. Histeri etkilerinin diğer olası kaynakları işten çıkarma maliyetleri, sermaye kısıtlıkları, koordinasyon başarısızlıkları vb.'dir. Tüm bu durumlarda, işgücü piyasasının belirli bir kurumsal özelliği nedeniyle, işsizliğe gelen bir şokun kalıcı hale geldiği ve başlangıçtaki denge seviyesine geri dönmediği bir durum söz konusu olmaktadır (Christopoulos & Leo'n-Ledesma, 2007).

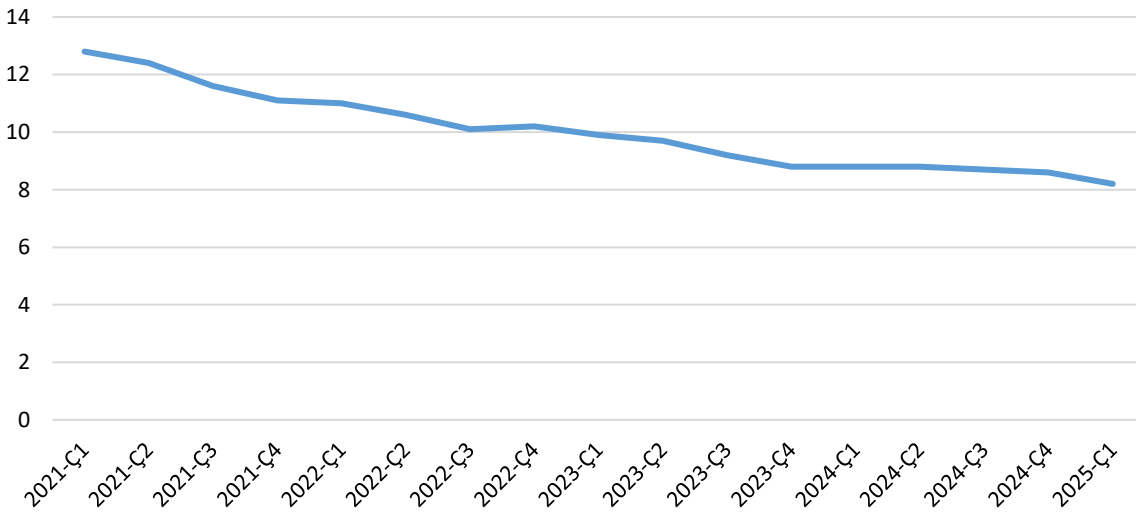
TÜRKİYE'DE İŞSİZLİĞİN MEVCUT DURUMU

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işsizleri ilgili dönemde istihdam edilmeyen kişilerden son dört haftalık süreçte aktif olan iş arama kanallarından en azından bir tanesini kullanmış ve iki hafta içinde işe başlayabilecek durumda kurumsal olmayan ve çalışma çağındaki bütün kişiler olarak açıklamaktadır. Buna göre bireyin işsiz olarak değerlendirilebilmesi için birden fazla kriterin bulunması gerektiği görülmektedir. Bu kriterler; referans dönemi içinde istihdam halinde bulunulmaması, son dört hafta içinde aktif iş arama kanallarından en az birini kullanmış

olması, iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olması, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içinde bulunmasıdır. Bu kriterlerden tamamını taşıyan bireyler işsiz kategorisi içinde yer almaktadır. TÜİK'e göre aynı zamanda üç ay içinde başlayabileceği iş bulan bireyler ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak için çeşitli eksiklerini tamamlamaya çalışan bireyler işsiz kategorisinde yer almamaktadır. TÜİK'in tanımında yer alan aktif iş arama kanallarını TÜİK web sitesinde yayınlamaktadır. Bu kanallar (TÜİK, 2025):

- ✓ Doğrudan işverene başvuru
- ✓ İŞKUR'a başvuru
- ✓ Özel kapsamdaki istihdam ofislerine başvuru
- ✓ Eşe, dostu ricacı olma
- ✓ Dergi, gazete, internet aracılığıyla arama
- ✓ Online CV paylaşımı veya güncellenmesi
- ✓ Sözlü ya da yazılı sınavlara girme
- ✓ Kendi işini kurmak amacıyla hazırlıklar yapmak şeklindedir.

Şekil 1'de mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranları verilmektedir.

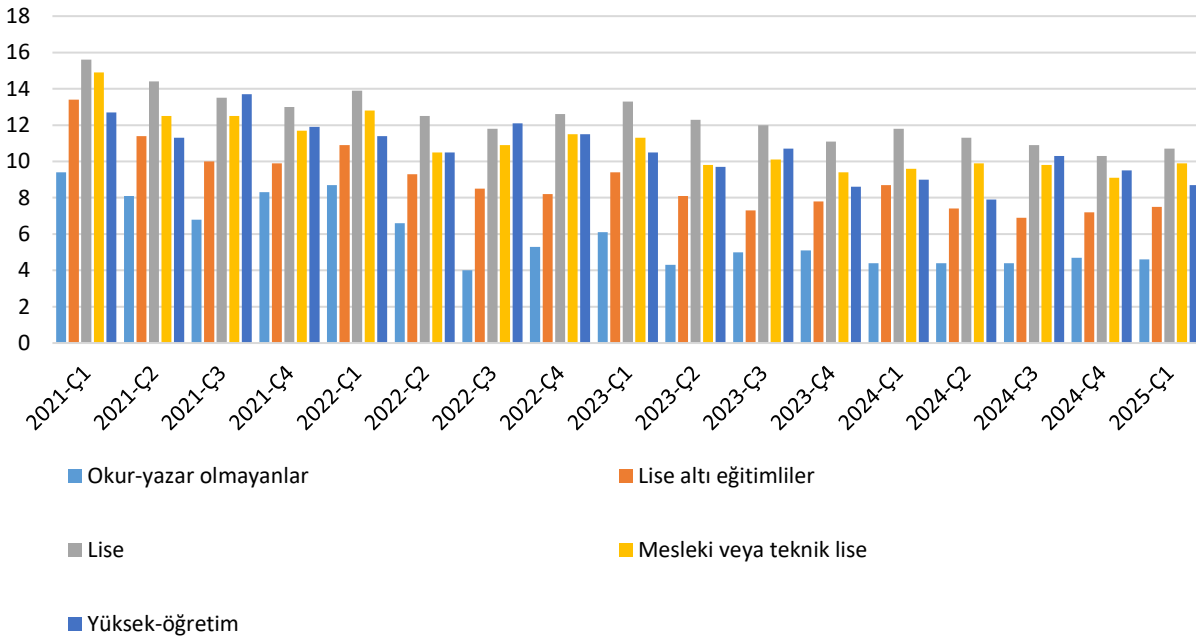
Şekil 1: Türkiye’de Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Toplam İşsizlik Oranları

Kaynak: (TÜİK, 2025)

Şekil-1’e göre referans dönemde genel olarak işsizlik oranlarında azalma olduğu görülmektedir. Türkiye’de tarım sektörünün de büyük pay sahibi olması nedeniyle işsizlik oranlarının mevsim etkilerinden arındırılmış olması önem arz etmektedir

Şekil 2’de eğitim durumuna göre işsizlik oranları gösterilmektedir.

Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları (%)

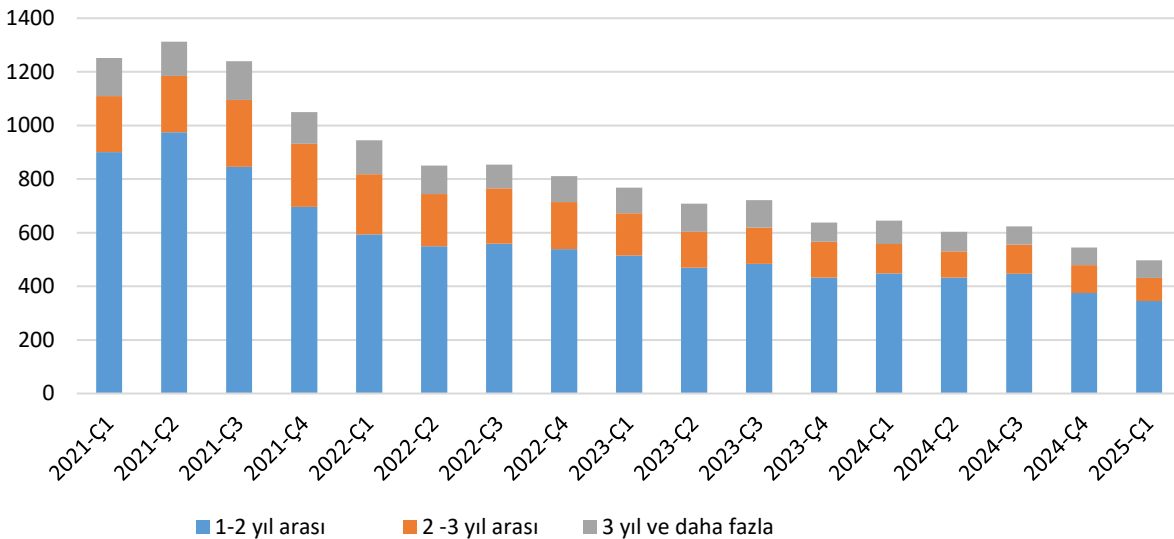

Şekil 2: Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları

Kaynak: (TÜİK, 2025)

Şekil-2’ye göre referans dönemde en yüksek işsizlik oranlarına sahip eğitim durumunun lise olduğu görülmektedir. Okuryazar olmayan kesimin işsizlik oranları en yüksek 2021. 1.Çeyrek dönemde, en düşük ise 2022. 3.Çeyrek dönemdedir. Lise altı eğitimlilerin en yüksek değeri 2021-1.Çeyrek’te, en düşük oranı ise 2024. 4.Çeyrek’tedir. Lise eğitim durumu en yüksek oranı 2021-1.Çeyrek dönemde, en düşük oranı ise 2024. 4.Çeyrek’te gerçekleştirmiştir. Mesleki veya teknik lise eğitim durumundaki bireylerde en yüksek işsizlik oranı 2021-1.Çeyrek dönemde, en düşük olduğu 2024.Çeyrek dönemdedir. Yükseköğretim eğitim durumundakilerde ise en yüksek değerin 2021-1.Çeyrek, en düşük değerin 2024-2.Çeyrek dönemde olduğu görülmektedir.

Şekil 3’de iş arama sürelerine göre işsizlik oranları gösterilmektedir.

Şekil 3: Türkiye’de İş Arama Sürelerine Göre İşsizlik Oranları

Kaynak: (TÜİK, 2025)

Şekil-3’de 1-2 yıl arası, 2-3 yıl arası ve 3 yıldan daha fazla iş arama sürelerine göre işsizlik oranları 2021 yılı birinci çeyrek ve 2025 yılı birinci çeyrek dönemine ait veriler gösterilmektedir. İş arama sürelerine göre işsizlik oranları incelendiğinde en yüksek oranının 1-2 yıl arası iş arama zamanının olduğu görülmektedir. En düşük oranın ise 3 yıl ve daha fazla iş arama süresinde olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle iş arama süresinin uzunluğu ile

işsizlik arasında negatif ilişki olduğu görülmektedir. Ancak bu ilişkinin nedeni hakkında yorum yapabilecek düzeyde kanıt bulunmamaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde Türkiye ve Türkiye’yi kapsayan ülke grupları için yapılan çalışmalar özet olarak Tablo-1’de verilmiştir.

Tablo 1: Türkiye için Yapılan Çalışmalar

Yazarlar	Dönem	Ülke	Method	Sonuç
(Bayraktar, 2015)	2000-2013	Türkiye	ADF, PP, KPSS ve Lee-Strazicich birim kök testleri	Histerinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.
(Doğan & Erdoğan, 2016)	1991-2014	MENA ülkeleri	CIPS testi	Ülkelerde işsizlik histerisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Kahyaoglu, Tüzün, Ceylan, & Ekinci, 2016).	2001:Q1-2015:Q4	Türkiye ve seçilmiş AB ülkeleri	ADF ve Fourier IPS testleri	İtalya, İspanya ve Estonya dışındaki ülkelerde işsizlik histerisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Yalçınkaya & Kaya, 2017)	1980-2015	28 OECD üyesi ülke	Yeni nesil birim kök testleri	Ülkelerin büyük çoğunluğunda yapısal kırılmaları dikkate almayan testlerde histerinin geçerli olduğu ancak yapısal kırılmaları dikkate alan testlerde histerinin geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır.
(Taş & Uğur, 2017)	1980-2013	Türkiye	ADF ve PP, lee-Strazicich birim kök testleri	Histeri etkisinin geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır.
(Yavuzaslan, ve diğerleri, 2017)	2005:01-2017:02	Türkiye	ADF ve PP birim kök testleri	Histerinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.
(Akcan, 2018)	2005:01-2017:07	Türkiye	ADF, PP ve Zivot Andrews birim kök testleri	Türkiye’de hem tarım sektöründe hem de tarım dışı sektörlerde geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Tekin, 2018)	2005-2017	Türkiye	Fourier ve ADF birim kök testleri	Histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Çelik H. , 2019)	1991-2017	Suriye, İran, Irak, Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Türkiye	CADF birim kök testi	Sabitli modelde Suriye, Gürcistan, Azerbaycan, Yunanistan ve Türkiye’de histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Sigeze, Coşkun, & Ballı, 2019)	1991-2016	AB üyesi ülkeler ve Türkiye	Fourier KPSS birim kök testi	Belçika, Kıbrıs, Letonya, İsveç dışındaki birlik ülkeleri ile Türkiye için geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.
(Topcu, 2019)	1991-2017	Üst orta gelirli ülkeler	Panel birim kök testi	Histerinin geçerli olmadığı tespit edilmiştir.
(Akcan, 2019)	2005:01-2017:06	Türkiye	ADF ve PP birim kök testleri	Genç işsizlik oranları genel orana kıyasla fazlaca histeri etkisi barındırmaktadır tespit
(Bayat, Temiz, & Konat, 2020)	1923-2019	Türkiye	ADF birim kök testi	Histeri etkisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Pata, 2020)	1991:Q1-2019:Q2	15 OECD ülkesi	Fourier birim kök testi	Almanya, Türkiye ve İspanya için histerinin varlığı diğer 12 ülkede ise geçerli olmadığı tespit edilmiştir.
(Aydın, 2020)	2005:01-2018:10	Türkiye	ADF birim kök testi	İşsizlik histerisinin geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır
(Öztürk, 2020)	2005:01-2019:08	Türkiye	ADF, PP ve Lee-Strazicich birim kök testleri	Genel, genç ve tarım dışı işsizlik oranlarında histeri etkisi tespit edilmiştir.
(Atgür, 2021)	1988-2018	Türkiye	ADF ve PP birim kök testleri	Histerinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.
(Komşu & Komşu, 2021)	1991-2020	BRICS-T	ADF, PP birim kök testleri	Çin’in dışında bütün ülkelerde histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Coşkun, 2021)	2014:01-2020:09	Türkiye	ADF birim kök testi	Genç işsizlikte işsizlik histerisi tespit edilmiştir.
(Sak, 2021)	1988-2018	Türkiye	Fourier Kruse birim kök testi	Kadın işsizlikte histeri etkisinin geçerli olduğu, erkek ve toplam işsizlikte yığılmı modellerde histerinin geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır.
(Önal, 2021)	1988-2019	Türkiye	KPSS, ADF, PP birim kök testleri	Kadın ve erkek işsizlik oranlarında histeri etkisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Uğur & Atılğan, 2021)	1991-2020	BRICS-T	Fourier LM testi	Histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Yurtkuran, 2021)	2006:Q1-2019:Q2	Türkiye	Narayan-Popp, Fourier ADF ve	Histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

			Fourier KSS birim kök testleri	
(Özbek & Türkmen, 2021)	1991-2020	E7 ve G7 ülkeleri	PANICCA ve Panel Fourier LM birim kök testi	Her iki ülke grubunda da histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Uğur & Atılgan, 2021)	1991-2020	BRICS-T	Fourier LM testi	Histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Üçler, 2022)	2005:01-2022:01	Türkiye	ADF ve PP birim kök testleri	Genel ve genç işsizlikte işsizlik histerisinin etkisinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
(Belliler & Demiralp, 2022)	1923-2021	Türkiye	ADF, Hepsağ birim kök testleri	Histerinin geçerli olmadığı tespit edilmiştir.
(Atamer, Uçar, & Ülger, 2023)	1988-2020	Türkiye	ADF, PP ve Zivot Andrews birim kök testleri	Kadın, erkek ve toplam işsizlikte histerinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.
(Acar & Soydal, 2024)	2021:01-2024:01	Türkiye	ADF ve PP birim kök testleri	Histerinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Tablo-1' göre çalışmaların büyük bir kısmında işsizlik histerisinin varlığı tespit edilmiştir.

YÖNTEM VE ANALİZ SONUÇLARI

Çalışmada 2021 Ocak-2025 Mart ayları arasındaki mevsim etkilerinden arındırılmış aylık toplam işsizlik verileri kapsamında referans dönemde işsizlik histerisinin geçerliliği test edilmiştir. İşsizlik verileri TÜİK veri tabanından elde edilmiştir. 2021 yılının seçilmesinin nedeni 2021 yılında TÜİK'in işsizlik tanımında yapmış olduğu değişikliktir. Yapılan bu değişiklikle 2021 öncesi dönemde hem aktif hem de pasif iş arama kanalları hesaplamaya dâhil edilirken 2021 sonrası dönemde sadece aktif iş arama kanalları dâhil edilmektedir. Veriler, Eviews 10 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Çalışmada işsizlik histerisinin geçerliliğini test etmek için Augmented Dickey-Fuller (ADF) ve Philips-Perron (PP) birim kök testleri kullanılmıştır. Hem ADF hem de PP testlerinde sıfır ve alternatif hipotezi bulunmaktadır. Her iki testte de sıfır hipotez, verilerde birim kök olduğunu; alternatif hipotez ise verilerin durağan olduğunu ifade etmektedir. Test istatistiklerinin kritik değerlerden mutlak değerce küçük olması sıfır hipotezinin reddedilemeyeceği anlamına gelmektedir (Yazici, 2021).

Tablo 2: PP Birim Kök Test Sonuçları

Phillips-Perron test istatistikleri	t	Prob.*
Test kritik değerleri:	-0.871641	0.7891
1%	-3.568308	
5%	-2.921175	
10%	-2.598551	

Tablo 1'e göre t-istatistik değerlerinin kritik değerlerden mutlak değer olarak küçük olması sıfır hipotezinin reddedilemeyeceğini göstermektedir. Bu durum da histeri etkisinin geçerli olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: DF Birim Kök Test Sonuçları

Augmented Dickey-Fuller test istatistikleri	t	Prob.*
Test kritik değerleri:	-1.588488	0.4808
1%	-3.571310	
5%	-2.922449	
10%	-2.599224	

Tablo 2'e göre t-istatistik değerlerinin kritik değerlerden mutlak değer olarak küçük olması histeri etkisinin geçerli olduğunu göstermektedir.

SONUÇ

İşsizlik en önemli ekonomik sorunlardan birisi olarak her zaman tartışılmaktadır. İşsizlik oranlarının açıklanması noktasında farklı iktisadi doktrinlerin çeşitli yaklaşımları söz konusudur.

Bu çalışma, Ocak 2021 ile Mart 2025 arasındaki dönemde, yani hem küresel hem de yerel ekonomik dalgalanmaların yoğun olarak yaşandığı dönemde, Türkiye işgücü piyasasında işsizlik histerisinin varlığını araştırmayı amaçlamıştır. Bu çerçevede geçici şokların işsizlik oranları üzerinde kalıcı etkileri olabileceğini öne süren işsizlik histerisinin teorik arka planından yararlanılarak işsizlik serisinin durağanlığını değerlendirmek için ADF ve PP testleri kullanılmıştır. Çalışma kullanılan dönem itibarıyla literatüre yenilik getirmektedir.

Her iki birim kök testinden elde edilen sonuçlar, Türkiye'deki genel işsizlik oranının birim kök gösterdiğini, yani işsizliğe gelen şokların kalıcı etkileri olduğunu ve serinin uzun vadeli bir dengeye geri dönmediğini göstermektedir.

Bu, analiz edilen dönem için Türkiye işgücü piyasasındaki histeri hipotezini desteklemektedir. Bu bulgular, Türkiye'de histeri olduğuna dair sonuçlara ulaşan literatürün önemli bir kısmıyla tutarlıdır.

İşsizliğin devam etmesi ciddi politika zorlukları doğurmaktadır. İşgücü piyasasının uyum yeteneğini artırmak ve ekonomik gerilemelerin uzun dönemli etkilerini azaltmak için yapısal reformlara ihtiyaç vardır. Özellikle, yeniden eğitim programları, iş yerleştirme hizmetleri ve uzun dönemli işsizliğin etkisini azaltmaya yönelik önlemler gibi aktif işgücü piyasası politikaları, işsizlerin işgücüne yeniden entegre edilmesine ve histeri etkilerinin hafifletilmesine yardımcı olabilir.

Genel olarak, bu çalışmanın bulguları Türkiye'de ileriye dönük ve duyarlı işgücü piyasası politikaları tasarlamının önemini vurgulamaktadır. Dönemsel şokların işsizlikte kalıcı artışlara yol açabileceği göz önüne alındığında, daha dirençli ve kapsayıcı bir işgücü piyasası oluşturmak için histerinin kökenlerini anlamak ve ele almak gerektiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. S., & Soydaş, H. (2024). Türkiye'de Cinsiyete Dayalı İşsizlik Histerisinin Sınanması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 300-311.
- Akcan, A. T. (2018). Tarım veteriner Dışı Sektörlerde İşsizlik Histerisi. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, s. 21-31.
- Akcan, A. T. (2019). Türkiye'de Gençlerin İşsizlik Histerisi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 31-47.
- Atamer, M. A., Uçar, M., & Ülger, M. (2023). Türkiye Ekonomisinde İşsizlik Histerisi Hipotezinin Geçerliliğinin Analizi: 1988-2020 Dönemi. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, s. 283-304.
- Atgür, M. (2021). Türkiye'de Doğal İşsizlik Hipotezinin Geçersizliği ve İşsizlikte Histerisi Hipotezinin Geçerliliği (1988-2018). *Anemon Mış Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 1467-1481.
- Aydın, M. (2020). Türkiye İçin İşsizlik Histerisi Hipotezinin Dalgacık Tabanlı Birim Kök Testleri ile Sınanması. *Akademik İncelemeler Dergisi*, s. 171-186.
- Bayat, T., Temiz, M., & Konat, G. (2020). Türkiye'de İşsizlik Histerisi Hipotezinin Geçerliliği Üzerine Ampirik Bir Çalışma (1923-2019). *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, s. 1-8.
- Bayraktar, S. (2015). Türkiye için İşsizlik histerisi ya da doğal İşsizlik Oranı Hipotezinin Geçerliliğinin Sınanması. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, s. 45-61.
- Belliler, İ. S., & Demiralp, A. (2022). Türkiye'de İşsizlik Histerisi: Doğrusal Olmayan Birim Kök Testinden Kanıtlar. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, s. 167-178.
- Blanchard, O. I., & Summers, L. H. (1986). Hysteresis and the European Unemployment Problem. MIT Press.
- Christopoulos, D. K., & Leo'n-Ledesma, M. A. (2007). Unemployment hysteresis in EU countries: what do we really know about it? *Journal of Economic Studies*, 80-89.
- Coşkun, N. (2021). Genç Nüfusta İşsizlik Histerisinin Sınanması: Türkiye Örneği. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, s. 97-112.
- Çelik, H. (2019). İşsizlik Histerisi Geçerliliğinin Türkiye ve Komşu Ülkeleri İçin İncelenmesi. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, s. 38-48.
- Doğan, C., & Erdoğan, S. (2016). An Empirical Analyses of Unemployment Hysteresis and Natural Rate of Unemployment Approaches for MENA Countries. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, s. 41-50.
- Doğaner, A. (2022). Avrupa Birliği Ülkelerinde İşsizlik Histerisi Hipotezinin Doğrusal ve Doğrusal Olmayan Birim Kök Testleriyle Tespiti: 1991-2020 Dönemi. *İstanbul İktisat Dergisi*, s. 753-785.
- Erdoğan, M. (2023). Danimarka ve İsveç İçin İşsizlik Histerisi Hipotezinin Test Edilmesi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, s. 123-136.
- Eryer, A., & Konuk, T. (2023). İşsizlik Histerisi Hipotezinin Geçerliliği: G8 Ülkeleri için Ekonometrik Bir Uygulama. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 30-39.
- Kahyaoğlu, H., Tüzün, O., Ceylan, F., & Ekinci, R. (2016). İşsizlik Histerisinin Geçerliliği: Türkiye ve Seçilmiş AB ülkeleri Üzerine Bir Uygulama. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 103-128.

- Komşu, M. S., & Komşu, U. C. (2021, Aralık). İşsizlik Histerisi: BRICS-T Ülkeleri Üzerine Bir İnceleme. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 74-85.
- Önal, M. (2021). Cinsiyete Göre Türkiye'de İşsizlik Histerisi. *Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 29-41.
- Özbek, S., & Türkmen, S. (2021). İşsizlik Histerisi Mi, Doğal İşsizlik Oranı Mı? E7 ve G7 Ülkelerinden Yeni Kanıtlar. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 643-661.
- Öztürk, M. (2020). Türkiye'de İşsizlik Histerisi Hipotezinin Geçerliliği: Çok Boyutlu ve Asimetrik Yaklaşım. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, s. 4882-4910.
- Pata, U. K. (2020). OECD Ülkelerinde İşsizlik Histerisinin Ampirik Bir Analizi: Fourier Panel Durağanlık Testi. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, s. 125-144.
- Phelps, E. S. (1967). Phillips Curves, Expectations of Inflation and Optimal Unemployment over Time. *Economica*, 254-281.
- Sak, N. (2021). Türkiye'de İşsizlik Histerisi: Kadın ve Erkek İşsizliğine Bir Bakış. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 467-477.
- Saraç, T. B. (2014). İşsizlikte Histeri Etkisi: Türkiye Örneği. *Ege Akademik Bakış*, 335-344.
- Sigeze, Ç., Coşkun, N., & Ballı, E. (2019). AB Ülkelerinde ve Türkiye'de İşsizlik Histerisinin Fourier-KPSS Birim Kök Testi ile İncelenmesi. *İzmir İktisat Dergisi*, s. 15-24.
- Şak, N. (2021). Türkiye'de İşsizlik Histerisi: Kadın ve Erkek İşsizliğine Bir Bakış. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 467-477.
- Taş, S., & Uğur, B. (2017). Türkiye için İşsizlik Histerisi mi, Yoksa Doğal Oran Hipotezi mi Geçerlidir? *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, s. 25-40.
- Tekin, İ. (2018). Türkiye'de İşsizlik Histerisi: Fourier Fonksiyonlu Durağanlık Sınamaları. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 97-127.
- Topcu, B. A. (2019). Üst Orta Gelirli Ülkelerde İşsizlik Histerisi Hipotezinin Test Edilmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, s. 151-158.
- TÜİK. (2025, Mayıs 1). *Türkiye İstatistik Kurumu*. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=istihdam-issizlik-ve-ucet-108&dil=1> adresinden alındı
- Uğur, B., & Atılğan, D. (2021). BRICS-T Ülkeleri için İşsizlik Histerisi mi, Yoksa Doğal Oran Hipotezi mi Geçerlidir? *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, s. 311-325.
- Üçler, Y. T. (2022). Türkiye'de İşsizlik Histerisi Üzerine Bir Araştırma (2005-2022). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, s. 216-225.
- Yalçinkaya, Ö., & Kaya, V. (2017). Doğal İşsizlik Oranı Mı Yoksa; İşsizlik Histerisi Mi? OECD Ülkeleri İçin Yeni Nesil Panel Birim Kök Testlerinden Kanıtlar (1980-2015). *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, s. 1-18.
- Yavuzaslan, K., Damar, Ö., Sönmez, B., Özdaş, B., Uyar, N., & Akılotu, E. (2017). Türkiye'de Genç İşsizliğinin, İşsizlik Histeri Hipotezi Çerçevesinde Yapısal Kırımlar Testi ile Analizi. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, s. 21-32.
- Yazıcı, B. E. (2021). Fourier Fonksiyonlarına Dayalı Doğrusal Olmayan Yeni Bir Eşbütünleşme Testi Önerisi. *Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Yurtkuran, S. (2021). Türkiye'de İşsizlik Histerisi Hipotezi: Fourier Birim Kök Testleri'nden Yeni Kanıtlar. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, s. 70-80.